

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Правове регулювання природоохоронної діяльності

Шифр та назва спеціальності

183-Технології захисту навколишнього середовища

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Спеціалізація

-

Кафедра

Права (306)

Освітня програма

Технології захисту навколишнього середовища

Тип дисципліни

Обов'язкова, спеціальна (фахова)

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Форма навчання

Денна, заочна

Семестр

4

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Гаряєва Ганна Михайлівна

Hanna.Hariaieva@khti.edu.ua

Доцент кафедри права Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Авторка понад 200 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Правознавство», «Правове регулювання інтелектуальної власності», «Трудове та господарське право», «Авторське право та суміжні права». член Союзу юристів України.
<http://web.kpi.kharkov.ua/pravo/uk/shtat-kafedru/>

Загальна інформація

Анотація

"Правове регулювання природоохоронної діяльності" є комплексною галуззю національного права, що становить систему правових норм, які регулюють екологічні відносини з приводу приналежності, використання, забезпечення екологічної безпеки, відтворення природних ресурсів у їх нерозривному зв'язку з природним середовищем, охорони навколишнього природного середовища з метою реалізації інтересів відповідних суб'єктів і підтримання сталого екологічного розвитку, екологічної рівноваги у країні та окремих її регіонах.

Мета та цілі дисципліни

Формування у студентів сталої системи еколого-правових поглядів і знань, навичок застосування екологічного законодавства, підвищення рівня свідомості і еколого-правової культури, розуміння необхідності позитивної екологічно спрямованої поведінки, вміння вибору оптимальних державно-правових засобів щодо забезпечення екологічної безпеки людини у процесі будь-якої

діяльності, охорони довкілля, ефективного використання природних ресурсів та захисту екологічних прав особи.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

ЗК-8 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

СК-4 Здатність здійснювати контроль за забрудненням повітряного басейну, водних об'єктів, ґрунтового покриття та геологічного середовища.

СК-9 Здатність оцінювати вплив промислових об'єктів та інших об'єктів господарської діяльності на довкілля.

Результати навчання

РН-1 Знати сучасні теорії, підходи, принципи екологічної політики, фундаментальні положення з біології, хімії, фізики, математики, біотехнології та фахових і прикладних інженерно-технологічних дисциплін для моделювання та вирішення конкретних природоохоронних задач у виробничій сфері

РН-10. Вміти застосувати знання з контролю та оцінювання стану забруднення і промислових викидів, з аналізу динаміки їх зміни в залежності від умов та технологій очищення компонентів довкілля

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 58 год. Індивідуальне завдання - реферат.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Історія та культура України", "Іноземна мова".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання як: співбесіда, пояснення, розповідь, інноваційні методи з використанням мультимедійних презентацій, лекції. Навчальні матеріали розміщені на сайті кафедри права.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Предмет, метод, система екологічного права	2
Тема 2. Право власності на природні ресурси	2
Тема 3. Екологічні права і обов'язки громадян	2
Тема 4. Керування в області природо-використання і охорони навколишнього середовища	2
Тема 5. Право користування природними ресурсами	2
Тема 6. Відповідальність за порушення екологічного законодавства	2

Тема 7. Правова охорона навколишнього середовища міст та інших населених пунктів	2
Тема 8. Правова навколишнього середовища у промисловості, енергетиці, транспорті	2
Загальна кількість годин	16

Практичні заняття

Теми практичних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти <i>b</i>
Тема 1. Поняття екологічного права Поняття і види екологічних відносин, що регулюються екологічним правом (земельні, водні, горні, лісові, фауністичні, атмосферно-повітряні, охоронні і т. д.) Об'єкти і суб'єкти екологічного права Джерела екологічного права Принципи екологічного права	2	0,5
Тема 2. Поняття, загальна характеристика і зміст права власності на природні ресурси Форми права на власність на природні ресурси Суб'єкти і об'єкти права власності на природні ресурси Форми і методи забезпечення права власності на природні ресурси	2	0,5
Тема 3. Поняття екологічних прав громадян Види екологічних прав Обов'язки громадян в області екології Способи захисту екологічних прав громадян Гарантії реалізації екологічних прав громадян	2	1
Тема 4. Поняття керування в області екології та відповідальності в екологічному праві Система органів управління та функції керування в області екології Основні принципи державного керування в області природокористування і охорони навколишнього середовища Умови здійснення відповідальності в екологічному праві Класифікація екологічних правопорушень Види відповідальності за порушення екологічного законодавства	2	1
Тема 5. Право користування природними ресурсами Права і обов'язки водокористувачів Права, обов'язки і захист прав надрокористувачів Права та обов'язки користувачів тваринним світом Загальна характеристика землекористування, об'єкти і суб'єкти Правове регулювання стандартизації і нормування забруднення атмосферного повітря	2	0,75
Тема 6. Відповідальність за порушення екологічного законодавства Поняття та види екологічної відповідальності. Поняття та види цивільно-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері екологічного права.	2	1

Кримінальна відповідальність за порушення екологічних правовідносин.

Тема 7. Правова охорона навколишнього середовища міст та інших населених пунктів

2

0,75

Правове забезпечення розробки регіональних і локальних екологічних програм. Юридична відповідальність за порушення норм правової охорони урбанізованого середовища.

Тема 8. Основні задачі охорони навколишнього середовища у промисловості, енергетиці та на транспорті

2

1

Правові рішення охорони навколишнього середовища на підприємствах ядерної енергетики Екологічні вимоги до будівництва, проектування, експлуатації і реконструкції підприємств та інших об'єктів Порядок обмеження і припинення діяльності підприємств та інших організацій у зв'язку з порушеннями ними екологічного законодавства

Загальна кількість годин

16

$$\sum_{i=1}^n b_i = 6,5$$

Лабораторні заняття

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Контрольні роботи

Контрольні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Курс передбачає опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до семінарських занять та самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (офіційні сайти органів державної влади, судових органів влади) для самостійного вивчення та аналізу.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення

Кількість годин

Тема 1. Право користування надрами

4

Тема 2. Право користування водними ресурсами

4

Тема 3. Право лісокористування

4

Тема 4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону і використання тваринного світу

4

Тема 5. Правове регулювання використання і охорони атмосферного повітря

4

Тема 6. Право користування територіями і об'єктами природо-заповідного фонду

4

Тема 7. Система органів управління та функції керування в області екології

4

Тема 8. Правове забезпечення охорони навколишнього середовища, пов'язане з капітальним будівництвом

4

Тема 8. Правове забезпечення охорони навколишнього середовища, пов'язане з хімізацією сільськогосподарського виробництва і використанням важкої машинної техніки	4
Тема 10. Порядок обмеження і припинення діяльності підприємств та інших організацій у зв'язку з порушеннями ними екологічного законодавства	4
Загальна кількість годин	40

Тематика індивідуальних завдань

Реферат надається в електронному вигляді викладачу не пізніше ніж за 3 тижні до закінчення семестру. Документи виконують на аркушах друкарського паперу формату А4 (297 мм × 210 мм). Під час виконання таблиць, ілюстрацій та додатків дозволено використовувати формат А3 (297 мм × 420 мм). На аркушах мають бути залишені поля: лівий, нижній та верхній – не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм. Текст документа виконують на одному боці аркуша через півтора інтервали, кегль шрифту 14 п.; для елементів тексту (таблиць, приміток тощо) допускається шрифт 12 п.; рекомендований шрифт – Times New Roman. Таблиці та рисунки нумеруються в межах розділу

Теми індивідуального завдання

1. Міжнародні організації охорони навколишнього середовища Норми міжнародного права в діяльності міжнародних організацій охорони навколишнього середовища	
2. Норми права в сфері сталого розвитку Поняття про сталий розвиток. Українські нормативні документи в сфері сталого розвитку	
3. Українські організації охорони навколишнього середовища Нормативно-правова база в діяльності міжнародних організацій охорони навколишнього середовища	
4. Орхуська конвенція Зміст, сенс та правові наслідки Орхуської конвенції	
5. Орхуська конвенція Ратифікація конвенції Україною та юридичні наслідки	
6. Мінаматська конвенція Ратифікація конвенції Україною та юридичні наслідки	
7. Базельська конвенція Ратифікація конвенції Україною та юридичні наслідки	
8. Правове регулювання діяльності у сфері створення та функціонування екомереж та природно-заповідного фонду Поняття екомережі. Особливості правового регулювання даної сфери	
9. Правове регулювання транскордонного забруднення довкілля Поняття транскордонного забруднення. Правові аспекти	
10. Правове регулювання екологічного оповіщення та інформування громадськості	
Загальна кількість годин	18

Неформальна освіта

Рекомендовані в силабусі елементи неформальної освіти можуть бути зараховані за спрощеною процедурою без додаткової валідації результатів (створення предметної комісії).

Публікація (тези доповідей у конференції, стаття у фаховому виданні, монографія тощо) ,тематика якої відповідає практичній роботі (роботам) може бути зарахована замість таких видів робіт з максимальною оцінкою

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

.Основна література

1. Гетьман А. П. Екологічне право: підручник. - Х.: Право, 2021. - 432 с.

[https://pravo-](https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4481&download_id=1488)

[izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4481&download_id=1488](https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4481&download_id=1488)

2. Гетьман А. П., Шульга М. В., Бредіхіна В. Л. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні. - Х.: Право - 2019 - 296 с.

https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Ekolog_bezpeka_2012.pdf

3. Краснова М. В., Краснова Ю. А. Екологічне право України. Спеціальна та особлива частина: підручник. – Київ: НУБіП України - 2023 - 278

<https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/835ee4f7-5303-400a-8ff9-4e527aa352d0/content>

4. Екологічне право України. Загальна частина: підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова.–К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. – 190с.

<https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/835ee4f7-5303-400a-8ff9-4e527aa352d0/content>

5. Екологічне право України : курс лекцій / за ред. д-ра юрид. наук, проф. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ»ОЮА» Каракаша І. І. – Одеса : 2020. – 321 с.

<https://hdl.handle.net/11300/12547>

6. Екологічне право у схемах та визначеннях : навч. посібник /кол. авт. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. К. Р. Резворович.Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 188 с.

https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10687/1/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82_%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%85.pdf

Додаткова література

Муренко О. Л. Основи екологічного права: навч.-метод. Посіб. / О. Л. Муренко, Г. М. Гаряєва. - Харків: НТУ "ХПІ", 2020. - 60с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України «Урядовий портал України». – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>

3. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua/>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,65	0	0,35	0

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль

I – оцінка за виконання індивідуального завдання

K – середньозважена оцінка за контрольні роботи

$Пк$ – оцінка за підсумковий контроль

$$K = \frac{K_1 \cdot a_1 + \dots + K_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

$$П = \frac{П_1 \cdot b_1 + П_2 \cdot b_2 + \dots + П_n \cdot b_n}{\sum_{i=1}^n b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

Поточні оцінки за кожну складову ($П, K, I, \dots$) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус перезатверджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Ірина ЛИСЕНКО

30.08.2025

Гарант ОП

Тетяна ТИХОМИРОВА

